

HUMANISTI

SUOMEN HUMANISTILIITTO RY - FINLANDS HUMANISTFÖRBUND RF 2/2015

Sisällys 2/2015

Pääkirjoitus

Tiina Vilponen

Humanismia tarvitaan!

Irma Peiponen

Kulttuurilla on merkitystä

Robert Brotherus

Tieteen maailmankuva ja filosofia

Kirja-arviot

Jouni Huhtanen

Välineitä tulkinnan ja ymmärtämisen ongelmiin

Toimija ja rakenne

Humanismin päivät

Tapahtumakalenteri

Helsingin humanistiyhdistys ry

Kirjoittajien näkemykset eivät välttämättä vastaa Suomen humanistiliiton näkemyksiä.

Humanisti-lehti tarjoaa areenan yhteiskuntafilosofiselle, eettiselle ja katso-
mukselliselle pohdinnalle sekä esittelee humanismiin liittyviä kiinnostavia
aiheita kulttuurihistoriasta ihmisoikeuskysymyksiin.

HUMANISTI

Julkaisija

SUOMEN HUMANISTILIITTO RY
FINLANDS HUMANISTFÖRBUND RF

Toimitus

lehti@humanistiliitto.fi

Päätoimittaja

Tiina Vilponen

Taitto, ulkoasu ja kuvat

Marja Paalanen

Tilaajalle

Lehdestä ilmestyy 4 numeroa vuodessa.
Vuosikerran hinta on 25 euroa. Suomen
humanistiliiton jäsenmaksu sisältää
tilauksen. Suomen humanistiliitto on
Kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehtien liitto
Kultti ry:n jäsen.

Kirjoittajalle

Aineistot ja ehdotukset seuraavaan
Humanisti-lehteen tulee lähettää osoitteeseen
lehti@humanistiliitto.fi

Ilmoittajalle

Kokosivu 270 euroa, puolisivu 150 euroa,
neljännessivu 85 euroa, takakansi 370
euroa. Lisävärit ja pienemmät koot so-
pimuksen mukaan.

Humanismia tarvitaan!

Tiina Vilponen

Hyvä lukija!

Tätä kirjoittaessani valmistelut Humanismin päiville ovat loppusuoralla. Luvassa on jälleen oivallinen tilaisuus, johon toivon mahdollisimman monen teistä pääsevän paikalle. Tästä lehdestä ja humanistiliiton kotisivuilta osoitteesta www.humanistiliitto.fi löydät päivien tarkkan ohjelman. Lämpimästi tervetuloa!

Pohjoismainen yhteistyö tuo tänä vuonna vieraaksemme puhujan Norjasta. Viikonlopun aikana haluammekin tiedon lisäämisen ja ajatusten vaihdon lisäksi lujittaa uskonnottomien toimijoiden yhteistyötä niin Suomen sisällä kuin muidenkin maiden kanssa.

Humanistinen keskustelu elää sananvapaudesta, inhimillisen kohtaamisen arvostamisesta ja tosiasioiden tunnustamisesta. Näiden teemojen

äärellä olemme niin Humanismin päivillä kuin kaikissa muissakin humanistiliiton ja paikallisten humanistiyhdistysten tapaamisissa. Tapahtumakalenteri loppuvuodelle on mukana myös tässä lehdessä. Olisiko sinulla ehdotuksia ensi vuoden keskustelutilaisuuksien aiheiksi? Lähetä ajatuksesi osoitteeseen info@humanistiliitto.fi

Totesin aivan kirjoituksen alussa, että humanismia tarvitaan. Kuulisin mielelläni sinun ajatuksiasi siitä, miksi ja mihin humanismia tarvitaan. Lähetä pohdintasi osoitteeseen: lehti@humanistiliitto.fi. Palaan aiheeseen seuraavassa numerossa, joka ilmestyy vielä loppuvuodesta!

Iitissä
1. marraskuuta 2015
Tiina Vilponen

Filosofia ja etiikka ovat tärkeitä, kun muodostamme oman elämäntähtäntömme, ajattelun ja toiminnan kokonaisuutta sellaiseksi, että pidämme huolta itsestämme, toisistamme ja yhteiskunnasta.

Helsingin humanistiyhdistyksen kokoontumiset ovat tilaisuuksia miettiä hyvän elämän edellytyksiä ja oman elämän mielekkyyden pohdintaa.

Lokakuussa filosofi Sanna Tirkkonen kertoi tieteiden ja taiteiden merkityksestä tuossa etsinnässä. Filosofia ja etiikka ovat tärkeitä, kun muodostamme oman elämäntähtäntömme, ajattelun ja toiminnan kokonaisuutta sellaiseksi, että pidämme huolta itsestämme, toisistamme ja yhteiskunnasta. Toiminnassamme etiikka ei ole moraalikoodisto, vaan jatkuvasti muotoutuva suhde sekä itseen, että toisiin.

Ihminen kantaa itse vastuun, niin myös elämän merkityksellisyys on yksilöllistä. Pyrimme miettimään, mitä on olla humanisti tässä ajassa. Kulttuurirevoluution kautta kulttuuri on vahvasti yhteisöllistä. Siksi on mietittävä, mikälaisessa yhteiskunnassa haluamme elää, kun päämääränä on hyvä elämä.

Monelle sellainen yhteiskunta, missä tieteet ja taiteet kukoistavat, on merkityksellinen: opiskelemaan pyritään innokkaasti, työväenopiston kursseille jonotetaan, erilaiset keskustelutilaisuudet ovat suosittuja, teatteri ja konsertit ovat monen mieleen.

Monelle päämääränä on hyvä elämä, jonka palvelukseen tekniikka ja talous valjastetaan. Kun ajatellaan ihmisen historiaa, on vaikea sanoa, kumpi muuttuu ensin kulttuurinen ajattelu vai tekniikka. Molempia voidaan käyttää niin hyvään, kuin pahaan. Siksi etiikkaa ja arvokeskustelua tarvitaan, että löydetään kulloiseenkin aikaan sopiva tasapaino. Kulttuurin merkitystä on vaikea mitata, siksi tarvitaan jonkin asteista konsensusta.

Julkisessa keskustelussa talous nousee nykyään usein esiin niin voimakkaasti, että sen sanastoa käytetään muillakin aloilla. Taloudellisesti niukkoina aikoina monet haluavat leikata kulttuurin rahoitusta, niin tieteiden ja taiteiden puolustajien on myös nostettava ääntään. Sanna Tirkkonen esitteli ja analysoi käytyä julkista keskustelua maan hallituksen ohjelmasta lehtien yleisö-osastokirjoituksiin. Kilpailua erilaisten ajatusten kesken käydään yliopistotalta lähtien, kun talousyliopisto ja sivistisyliopisto ottavat mittaa toisistaan ihmisten ajatuksissa.

Meillä oli ilo tavata tutkija, joka on laittanut oman kansalaispersoonansa likoon humanismin puolesta. Hänen ajattelunsa lähtee kulttuurin merkityksestä ja hän kieltäytyy puhumasta

taloussanastolla. Näin on mahdollista etsiä "puhepaikkoja" ja määrittää sitä, mitä sanoja käytetään ja mitä niiden avulla voi sanoa. Filosofia tutkii usein itsestään selvinä pidettyjä keskustelun kehyksiä. Pitää etsiä tilaa ja mahdolli-

suuksia sekä taitoja ajatella luovasti yli olemassa olevien rajojen, sanoo Sanna Tirkkonen.

Kirjoittaja on humanistiliiton hallituksen puheenjohtaja

Filosofi Paavo Pylkkänen puhui humanistiyhdistyksen yleisötilaisuudessa torstaina 10.9 aiheesta tieteellisestä maailmankuvasta, filosofisesta ontologiasta ja tieteen ja filosofian suhteesta.

Tämä artikkeli on esitelmän innoittama, mutta ei sen referaatti vaan edustaa allekirjoittaneen näkemyksiä.

On helppoa nähdä luonnontieteiden voittokulku viimeisen kolmensadan vuoden aikana: tähtitiede, fysiikka, kemia, biologia ja lääketiede ovat tuottaneet niin paljon mullistavia käytännön sovelluksia avaruus-raketeista rokotteisiin ja GPS-navigaattoreista geeniteknologiaan. Jo ennen luonnontieteiden kulta-aikaa ihmiset kehittivät teknologiaa yrityksen ja erehdyksen kautta, mutta vasta luonnontieteiden tarjoama syvälinen ymmärrys aineen, avaruuden ja elämän oikeasta rakenteesta ja toiminnasta on johtanut todellisiin läpimurtoihin.

Luonnontieteiden suurimpien läpimurtojen takaa nousee vahvimpana periaatteena esiin reduktionismi. Edistys ymmärryksessämme on tapahtunut kun on löytynyt yksinkertainen periaate, sääntö tai laki, joka redusoi eli yksinkertaistaa laajan joukon erilaisia havaintoja periaatteen erilaisiksi ilmentymiksi. Esimerkiksi biologian läpimurtoja oli evoluutio-

teoria, joka selittää laajan joukon lajeja ja niiden ominaisuuksia yksinkertaisella mutaation ja luonnonvalinnan periaatteella. Samoin havainto että kaikki eliöt koostuvat soluista ja kaikki solut toimivat DNA:n ja proteiinien yhteistyöllä redusoi koko elämän kirjjon joukoksi kemiallisia reaktioita.

Kemian ja fysiikan alalla onnistuttiin puolestaan ensin redusoimaan miljoonien erilaisten aineiden kirjo noin sadan erilaisen atomin muodostamiksi molekyyleiksi. Seuraava läpimurto oli havaita atomien itse asiassa koostuvat vain kolmesta erilaisesta hiukkasesta: elektroneista, protoneista ja neutroneista. Työn alla olevassa säie-teoriassa kaikki olemassa olevat alkeishiukkaset ovat vain yhden pienen säie-hiukkasen erilaisia värähtelytiloja.

Kosmologiassa aiemmin täysin erilisinä pidetyt maa ja kiertotähdet saatiin redusoitua kaikki aurinkoa kiertäviksi planeetoiksi. Myöhemmin aurinko redusoitiin vain yhdeksi tähdeksi tähtien joukossa. Newtonin gravitaation myötä niin omenan putoaminen, planeettojen liike kuin myöhemmin

galaksien pyöriminen voitiin ymmärtää yhden gravitaatiovoiman ja sen yksinkertaisen matemaattisen kaavan avulla.

Kirjassaan "The Creation" Oxfordin fysikaalisen kemian professori P. W. Atkins tiivistää hyvin luonnontieteiden edistymisen: Mitä pidemmälle tiede edistyy, sitä vähemmän on enää selitettävää. Kun elämä on selitetty evoluutiolla ja kemialla, tarvitsee enää selittää kemia. Kun kemia on selitetty fysiikalla, tarvitsee enää selittää fysiikka. Ja kun toivottavasti tulevaisuudessa fysiikka on selitetty, ei ole enää mitään selitettävää.

Mistä tiedämme, että biologian ja fysiikan tarjoama malli maailmasta on totuudenmukainen? Mitään täydellisen varmaa tietoa ei sen paremmin tiede kuin mikään muukaan lähde voi meille tarjota, vaikka uskonnot kovasti yrittävätkin väittää omaavansa absoluuttisen totuuden. Totuudessa on kysymys todennäköisyydestä ja vuosisatojen aikana kertyneet miljoonat havainnot tekevät luonnontieteiden teorioista kuten elämän evoluutiosta ja aineen atomirakenteesta varmissa ihmiskunnan tietämistä asioista, äärimmäisen lähellä 100% todennäköisyyttä. Laajasti testattujen reduktiivisten teorioiden todennäköisyys on hyvin suuri, koska on äärimmäisen epätodennäköistä että miljoonat havainnot ja koetulokset sattumalta olisivat teorian mukaisia. Esimerkiksi on mahdollista, mutta hyvin epätodennäköistä, että molekyylit eivät koostu atomeista vaan ovat jakamattomia alkeishiukkasia. Tämä on epätodennäköistä, alkeishiukkas-molekyyleillä olisi tällöin hyvin todennäköisesti

ominaisuuksia, jotka eivät olisi sopu-
soinnussa atomimallin kanssa.

Lapsena leikittelimme ajatuksella, että atomi on kokonainen maailmankaikkeus, jossa on pikkuruusia ihmisiä elämässä mikroskooppista elämää. Tai päinvastoin, että oma maailmankaikkeutemme onkin vain atomi jonkun toisen jätti-maailmankaikkeuden vesipisarassa. Jopa jotkut nykyfilosofit kuten Simon Saunders kannattavat ajatusta, että kvarkit ja elektronit eivät olisi maailman peruspalikoita ja että mitään peruspalikoita ei edes ole vaan aineen rakenne jatkuu äärettömän monta tasoa alaspäin. Luonnontieteilijöiden piirissä tällaisella ajattelulla on sangen vähän kannatusta.

Mistä tiedämme, että elektroni ei ole loputtomasti rakenteita omaava monimutkainen objekti? Ensinnäkin oletus äärettömästi alaspäin jatkuvista tasoista menee täysin päinvastaiseen suuntaan aiempien luonnontieteiden läpimurtojen kanssa sillä se ei redusoi vaan monimutkaistaa rakenteita - jopa äärettömän paljon. Toisekseen, triljoonat havainnot ovat osoittaneet että kaikki elektronit ovat samanlaisia. Toisin kuin esimerkiksi eläinyksilöt, jotka monimutkaisesta rakenteestaan vuoksi ovat kaikki hieman erilaisia, yksittäisillä elektroneilla ei ole mitään uniikkia identiteettiä. Elektronin määrittää muutama numeroarvo kuten varaus ja massa ja kaikilla testatuilla triljoonilla triljoonilla elektroneilla nämä arvot ovat tarkalleen samat.

Toinen kysymys, jota jotkut filosofit tapaavat pohtia on ns. ontologinen kysymys siitä, mitä on oikeasti ole-massa. Kun vesimolekyyli koostuu

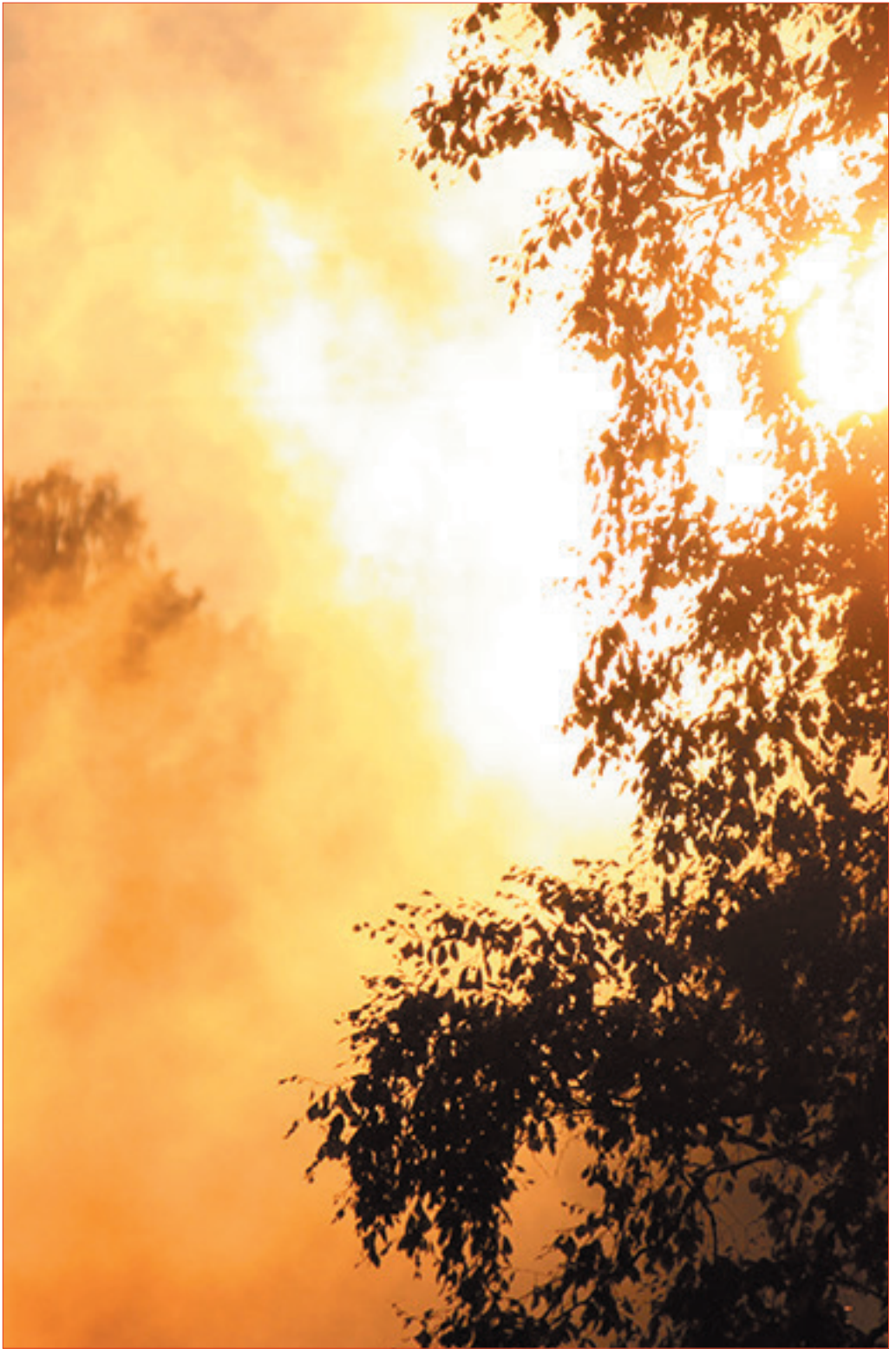

atomeista, voidaanko sanoa että vain atomit ovat oikeasti olemassa ja vesimolekyylit "vain" kokoelma atomeita mutta ei olemassa "itsenäisesti"? "Aavikko-ontologit" argumentoivat että että vain pohjimmaisista hiukkaset ovat oikeasti olemassa, kun taas "Sademetsä-ontologit" argumentoivat että myös korkeamman tason oliot, kuten tiikerit, ovat yhtä oikeasti olemassa kuin niiden osat. Luonnontieteilijöiden piirissä tällaista kiistelystä pidetään enimmäkseen ajan hukkana ja hyödyttömänä hiusten halkomisena. Kiistely on jatkunut vuosikymmeniä, edistystä ei ole juuri tapahtunut, eikä mikään näköpiirissä oleva todistusaineisto voi sitä ratkaista koska kyseessä on määrittelykysymys.

Luonnontieteiden edistystä on hyvä verrata myös uskontojen paikallaan pysymiseen. Uskontojen peruseriaate on julistaa näkemyksensä ikuisiksi muuttumattomaksi totuuksiksi. Silti esimerkiksi kristinusko on muuttunut - ei omasta tahdostaan tai omien tutkimustensa perusteella, vaan tieteen pakottamana. Aiemmin opin peruspiilareina pidetyistä "totuuksista" kuten maakeskeisestä maailmankuvasta on tullut niin kestäättömiä, että niistä on hiljaksen annettu periksi.

Robert Brotherus
Fil. Lis. (Fysikaalinen Kemia)
humanistiliiton hallituksen jäsen

Välineitä tulkinnan ja ymmärtämisen ongelmiin

Jouni Huhtanen

Ketokivi, Mikko:
Tilastollinen päättely ja tieteellinen argumentointi.
Gaudeamus, Helsinki 2015;
336 sivua.

Madridilaisen IE Business School -kauppakorkeakoulun liiketaloustieteen professorin Mikko Ketokiven *Tilastollinen päättely ja tieteellinen argumentointi* on merkittävä teos siksi, ettei se käsittele monesta aikaisemmasta yhteydestä tuttuja tilastotieteen menetelmällisiä seikkoja sellaisenaan, vaan paneutuu tilastollisesti toteutetun tutkimuksen tulosten tulkinnan ja ymmärtämisen ongelmiin.

Lähtökohta on hyvä, sillä suomen kielellä ei ole aikaisemmin julkaistu riittävästi tilastotieteen epävarmuustekijöitä ja tulosten tulkinnallisuutta painottavaa teosta. Lähes kaikki aikaisemmat työt ovat selvittäneet tilastollisen tutkimuksen perusteita jokseenkin normatiivisesti tuomatta tarpeeksi selvästi esiin tilastojen laadintaan liittyviä tutkijan henkilökohtaisia valintoja.

Ketokivi katsoo, että menetelmäkirjallisuuden tulisi toimintaohjeiden ja sääntöjen sijaan haastaa tutkija ottamaan aktiivisesti vastuu tekemistään valinnoista ja tulkintojen moniselitteisyydestä. Tutkijat tukeutuvat liian usein ja liian paljon joko aineistoon tai kuviteltuihin metodologisiin auk-

toriteetteihin. Monet tieteelliset tekstit synnyttävät tietoisesti mielikuvan siitä, että tutkimuksen lopputulos olisi muotoutunut vääjäämättä kriittisesti valitun aineiston ja lahjomattoman ”tieteellisen menetelmän” avulla, vaikka tutkimustuloksiin ovat vaikuttaneet tosiasiaissa tutkijan henkilökohtaiset ratkaisut.

Tilastotieteen oppikirjana teos on hyvä, mutta aiheeseen perehtymätön lukija saattaa kokea sen muodoltaan paikoin raskassoutuiseksi ja turhan tekniseksi. Työn nyt julkaistu toinen laitos sisältää merkittävän määrän laajennuksia ja korjauksia varsinkin neljän ensimmäisen luvun osalta. Ensimmäisessä luvussa Ketokivi käsittelee tilastollisten muuttujien selitysmekanismia pyrkimyksenään valaista tilastollisen päättelyn roolia sillanrakentajana teorian ja aineiston välillä. Toinen luku käsittelee mittausten operationalisointia ja sisältää yksityiskohtaisen selostuksen teoreettisten käsitteiden ja empiiristen mittareiden välisestä yhteydestä.

Näiden lisäksi teoksen kaksi seuraavaa lukua sisältävät mutkikkaita varianssin ja kovarianssirakenteen

selittämisen malleja. Sisältö ei mainittavasti kevene sillä, että osa neljännen luvun teoreettisista yksityiskohdista on siirretty liitteeseen – tekijän mukaan kyseinen luku oli alkuaan ”tarpeettoman tekninen”. Alan perustutkinto-opiskelijalle ja aiheesta muuten kiinnostuneelle sisällöllisesti hedelmällisempiä ovat teoksen kaksi viimeistä lukua, joissa Ketokivi käsittelee tulosten tulkintaa sekä vaihtoehtoisten selitysten ongelmaa, yksimielisyyden illuusiota ja muita tilastollisen tutkimuksen avoimia kysymyksiä.

Tilastollisesta päättelystä ja tieteellisestä argumentoinnista on hyötyä luonnollisesti eniten tilastotiedettä ammatikseen harjoittaville tutkijoille sekä yliopisto-opiskelijoille. Yliopistollisen lähestymistavan puolesta puhuu se, ettei teos saarnaa tilastotieteen puolesta, vaan pyrkii esittämään aiheen mahdollisimman neutraalissa valossa. Käsitteet tilastollisista menetelmistä perustuvat valitettavan usein sekä niitä kritisoivien että puolustavien keskuudessa ymmärryksen puutteeseen ja jyrkkiin ennakoasenteisiin. Ensin mainitut vähättelevät tilastotiedettä ja ovat usein perusteettoman kriittisiä sen menetelmiä kohtaan. Jälkimmäiset ovat puolestaan ylioptimistisia ja liioittelevat tilastotieteen mahdollisuuksia.

Tutkimuksen muotoseikoissa ja teknisissä yksityiskohdissa ei ole juuri huomautettavaa. Ketokivi osaa asianansa. Kaksikymmenvuotisesta tutkijanurastaan hän on käyttänyt viisitoista vuotta tohtorikoulutettavien ja ammattitutkijoiden kouluttamiseen. Teos perustuu Ketokiven Yhdysvalloissa, Ranskassa, Sveitsissä, Espanjassa ja

Suomessa pitämiin tutkimus- ja jatko-opintoseminaareihin, luentoihin ja työpajoihin, joissa on käsitelty laajasti tilastollisten menetelmien soveltamista opiskelijoiden omiin aineistoihin. Parhaimmillaan työ tarjoaa hyvän käsityksen tilastotieteen käytännön ongelmista erilaisten aineistonrajausten ja tutkimuskysymysten alueella. Luki- ja saa selvän kuvan siitä, millaisin rajauksin ja taustakysymyksin tilastoja laaditaan ja mihin niitä lukiessa kannattaa kiinnittää huomiota.

Teoksen suurin yksittäinen ongelma on ehkä siinä, että Ketokivi korostaa johdannossa tutkijoiden valintoihin liittyviä ideologisia tekijöitä, muttei tuo näitä riittävän selvästi esiin varsinaisessa leipätekstissä. Yhteisön sosiaalisten ja tiedepoliittisten päätösten vaikutus tilastoihin jää ikään kuin implisiittiseksi oletukseksi Ketokiven painottaessa käytännössä lähinnä aineistonkeruumenetelmiin ja temaattisiin rajauksiin liittyviä epävarmuustekijöitä. Tilastotieteen menettelytapoja hyödyntävät poliittiset ja taloudelliset toimijat painottavat usein tilastotieteen legitimiyyttä huolimatta siitä, mikä on heidän tosiasiallinen tiedonintressinsä tai tapansa käyttää näitä menetelmiä. Tämä yhteiskunnallisesti merkittävä näkökanta olisi ollut syytä tuoda selvemmin esiin teoksen käytännön osuudessa.

Tästä puutteesta huolimatta *Tilastollinen päättely ja tieteellinen argumentointi* ansaitsee paikkansa yliopistollisten kurssikirjojen joukossa. Teos kiinnittää ansiokkaasti huomiota tilastojen tulkinnallisuuteen sekä niiden perustana olevien aineistojen ja tutkimuskysymysten laatuun. Yleisesti ottaen

ongelmana on ollut tähän saakka se, että tilastotiedettä opettavat teoreettisiin kysymyksiin heikosti perehtyneet tilastonikkarit. Teoreetikot puolestaan eivät juuri pohdi sitä, miten heidän teorianensa voisivat olla empiirisesti tes-

tattavissa. Käytännöllistä tutkimuksen tekemistä ei opeta varsinaisesti kukaan. *Tilastollinen päättely ja tieteellinen argumentointi* on hyvä avaus näiden kahden toisistaan erillisen puolen yhdistämiseksi.

Toimija ja rakenne

Jouni Huhtanen

Pyykkönen, Miikka & Kauppinen, Ilkka (toim.): 1900-luvun ranskalainen yhteiskuntateoria. Gaudeamus, Helsinki 2015; 461 sivua.

Yhteiskuntateoria on länsimainen keksintö ja sen keskeiset suuntaviivat ovat kehittyneet lähinnä Ranskassa, Saksassa ja Englannissa. 1900-luvun ranskalainen yhteiskuntateoria tarjoaa asiantuntevan katsauksen keskeisimpiin ranskalaisiin yhteiskuntateoreetikoihin ja heidän ajatuksiinsa. Teos on suunnattu ensisijaisesti opintojensa alkuvaiheessa oleville yhteiskuntatieteen opiskelijoille, mutta helppolukuisuutensa vuoksi se tarjoaa pohdittavaa jokaiselle 1900-luvun ranskalaisesta yhteiskuntafilosofiasta ja sen historiasta kiinnostuneelle lukijalle.

Ranskalaiseen ajatteluun tarkemmin perehtynyt voi kokea teoksen kronologisen lähestymistavan ikävyyttävänä. Valittu esitystapa palvelee kuitenkin asiaa siinä mielessä hyvin, että se paljastaa ranskalaisen yhteiskuntateorian historiallisen kerrostuneisuuden ja ajallisen kehityksen temaattista jakoa selvemmin. On syytä huomata, että kysymyksessä ei ole tieteellinen tutkimus sanan perimmäisessä mielessä, vaan ennen kaikkea käsikirjamainen katsaus ranskalaisen yhteiskuntafilosofian keskeisiin toimijoihin, teoksiin, käsitteisiin ja niiden historialliseen kehitykseen.

Aiheen käsittely alkaa 1800-luvun lopulta, jolloin Émile Durkheim esitti työjakoa, yhteisöä ja solidaarisuutta koskevat teesinsä, pohti sosiaalityönteiden metodologiaa ja julkaisi kuuluisan itsemurhaa käsittelevän tutkimuksensa. Lisäksi ensimmäisessä osassa selvitetään Gabriel Tarden ja Marcel Maussin sosiologista ajattelua. Yhteiskuntatiede oli 1800-luvun loppu ja 1900-luvun alun Ranskassa instituutiona vasta kehitymässä ja moniin sen keskeisiin ongelmiin etsittiin ratkaisua sekä positivistisen tieteenfilosofian että sosiaalipsykologisten selitysmallien avulla.

Eräänlaisen vastakohtan tälle tarjoaa teoksen toisen osan katsaukset Simone de Beauvoirin ja Jean-Paul Sartren filosofiaan. Varsinkin ensin mainitun käsitykset identiteetistä ja toiseudesta rakentavat ideologista vastakkainasettelua teoksen ensimmäisessä osassa esitettyihin teemoihin. 1900-luvun ranskalainen yhteiskuntafilosofia on ollut huomattavalta osaltaan yhteiskunnallisten rakenteiden ja yksilönvapauden välisen kiistan selvittelyä. Käytännössä suhde ei ehkä ole ollut kovin tasapainoinen, sillä yhteiskunnan ensisijaisuutta painottava näkökulma pääsi vallalle tutkimuksis-

sa oikeastaan heti 1800-luvun lopulla Durkheimin juurrutettua ”holistisen” lähestymistavan yhteiskunnallisten ilmiöiden tutkimuksen perustaksi.

Erityisen laajasti kiista nousee esiin teoksen kolmannen, neljännen ja viidennen osan strukturalismia, marxilaisuutta ja jälkistrukturalismia käsittelevissä katsauksissa. Kolmas osa on siinä suhteessa ehkä teoksen merkittävin, että se paljastaa ranskalaisen yhteiskuntateorian monimuotoisuuden vertaillen strukturalistisia ja marxilaisia näkökulmia toisiinsa ja osoittaessaan niiden vaikutukset muun muassa Claude Lévi-Straussin strukturalistiseen antropologiaan ja Jacques Lacanin psykoanalyttisiin tutkimuksiin. Lévi-Straussin lisäksi osassa käsitellään Louis Althusserin ja Guy Debordin ajattelua.

Teoksen neljäs ja viides osa jatkavat marxilaisen yhteiskuntakritiikin ja vallan eri muotojen tarkastelua suuntaamalla huomion jälkistrukturalismiin ja sen jälkeiseen aikaan. Michel Foucault saa tässä yhteydessä ehkä turhan näkyvän aseman, mutta ilahduttavaa on, että osio esittelee lisäksi meillä vähemmän tunnettujen Gilles Deleuzen ja Félix Guattarin kapitalismikritiikkiä, Michel Serresin käsityksiä kommunikaation ja vallan välisistä suhteista sekä Michel Maffesolin teorioita pienyhteisöjen muodostuksen taustalla vallitsevasta viestinnästä.

Tutkimuksen nimilistä on vaikuttava, mutta sitäkin tärkeämpää on huomata, ettei ranskalainen yhteiskuntateoria muodosta yhtenäistä tieteenalaa tai edes useaa tieteenalaa yhdistävää tutkimussuuntausta. Yhteiskunnalli-

sia ilmiöitä on tarkasteltu monilla yhteiskuntatieteellisillä ja humanistisilla tieteenaloilla, joilla ei näyttäisi juuri olevan välitöntä yhteyttä toisiinsa. Monet teoksen artikkeleista jäävät tässä mielessä hieman yleisluontoisiksi. Teksteissä olisi ollut syytä esittää hieman tarkemmin tutkittavana olevien ajattelijoiden jälkivaikutusta suhteessa nykyisen antropologian, historian, kulttuurintutkimuksen, sosiologian, tiedotusopin ja kielitieteen käytäntöihin.

Sen sijaan teos paljastaa erityisen hyvin Ranskassa parhaillaan meneillään olevan yhteiskuntateoreettisen murroksen, jonka historialliset juuret juontuvat teoksen tarkastelujakson varhaisvaiheisiin. Kiista tulee konkreettisesti esiin tutkimuksen viimeisessä, kuudennessa osassa, jossa ruoditaan käytännöllisen kritiikin nimellä tunnettua yhteiskuntateoreettista suuntausta ja tarkastellaan ennen kaikkea Pierre Bourdieun, Luc Boltanskin ja Pierre Rosanvallonin tuotantoa. Ranskalaisten yhteiskuntateoreetikoiden halu kiinnittää huomiota ennen kaikkea rakenteisiin juontaa juurensa Bourdieun ja Foucaultin kaltaisten vahvojen hahmojen tutkimuksista. Toimijan paluu ja huomion suuntaaminen yksilön vapauteen ja valinnan mahdollisuuksiin alkoi nousta uudelleen esiin 1970-luvulta lähtien Raymond Boudonin töiden myötä.

1900-luvun ranskalainen yhteiskuntateoria tarjoaa hyvän kuvan ranskalaisen yhteiskuntafilosofian historias- ta ja monimuotoisuudesta. Työ ei ole varsinainen tieteellinen tutkimus eikä sitä ole syytä arvioida tutkimuksen kriteereihin. Se ei sisällä juuri aikai-

semmistä teoksista poikkeavia väitteitä tai uusia avauksia. Sen sijaan se tarjoaa tiiviin ja asiantuntevan paketin ranskalaisen yhteiskuntateorian keskeisistä teeseistä. Tällaisena se soveltuu sekä opinnäytetöiden ja vastaa-

vien tutkimusten taustamateriaaliksi että aktiiviseen itseopiskeluun. Työ on kaiken kaikkiaan hyvin toimitettu ja sen tyyliin korkeatasoisia artikkeleita lukee mielellään, vaikkei niihin kovin suurta uutuusarvoa sisällykään.

HUMANISMIN PÄIVÄT

la 21. – su 22. marraskuuta 2015
Pasilan Rauhanasemalla

Lauantai 21.11.

- 10.00-11.00 Suomalaisen uskonnot, uskomukset ja katsomukset,
metsänhoitaja Markku Aho
- 11.00-12.30 Katsomusaineiden opetus
kansalaisaloite yhteisestä katsomusaineesta,
OTK Kaisa Robbins
kommenttipuheenvuoro VTM Arno Kotro
- 12.30-13.30 Ruokatauko, omakustanteinen tai omat eväät
- 13.30-14.00 ”Kantelupukki”, Kari Hännikäinen Suomen uskonnot ry
- 14.00-15.00 Katsomusten tasavertaisuus Norjassa,
katsomusasioiden vastaava Lars-Petter Helgestad Norjan
humanisteista, esitys englanniksi (tulkkaus tarvittaessa)
- 15.00-15.30 Kahvi
- 15.30-16.00 Humanistien kunniamaininta
- 16.00-17.00 Uskonnotat järjestöt esittäytyvät
- Vapaata keskustelua ja virvokkeita

HUMANISMIN PÄIVÄT

la 21. – su 22. marraskuuta 2015
Pasilan Rauhanasemalla

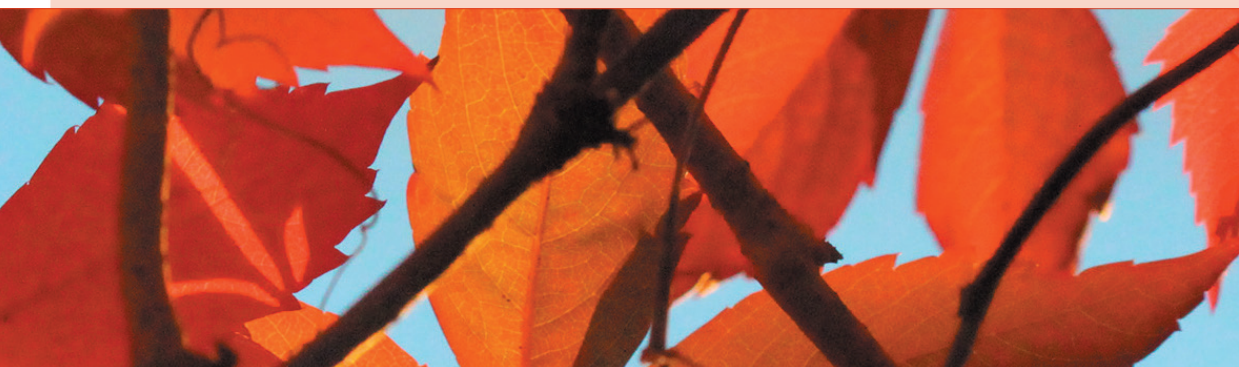
Sunnuntai 22.11.

- 11.00-12.00 Miten nationalismi näyttäytyy Euroopassa nykyisin,
prof. Jussi Pakkasvirta
Kahvi
- 12.30-13.30 Miksi ihmiset etsivät Euroopasta uutta kotia,
kansanedustaja Erkki Tuomioja
- 13.30-14.30 Mitä on maailmakansalaisuus,
koulutussihteeri Christa Prusskij, YK-liitto

Ennakoilmoittautumisia toivotaan tekstiviestillä 040 5533867. Vuokra-
kustannusten peittämiseksi on osallistumismaksu 30€ kahdelta päivältä ja
15€ yhdeltä päivältä, tai varojen mukaan. Osallistumisesta voi maksaa en-
nakolta Suomen Humanistiliitto ry:n tilille FI 34 4006 0010 181911 tai paikan
päällä.

Rauhanasema on puinen vanha asema osoitteessa Veturitie 3. Rauhanase-
ma sijaitsee lähellä Messukeskusta ja sinne on vain muutaman minuutin kä-
vely matka Pasilan juna-asemalta. Myös raitiovaunut tulevat lähelle.

Tervetuloa!

Tapahtumakalenteri syksy 2015

Helsingin humanistiyhdistys ry:n keskustelutilaisuudet

Yhdistys järjestää kerran kuussa avoimia ja maksuttomia keskustelutilaisuuksia. Kaikki tilaisuudet toteutuvat **torstaisin klo 18** Familia Clubin tiloissa **osoitteessa** Yrjönkatu 29 A 2. krs (ovi porttikäytävässä)

12.11. Kosmologi Tommi Tenkanen

Kosmologin maailmankuva

10.12. TM, seksuaaliterapeutti Tiina Vilponen

Oikeus kehon koskemattomuuteen.

Case: Poikien ympärileikkaus

Humanismin päivät 21.-22. marraskuuta Helsingissä

Viikonlopun aikana luvassa alustuksia ja keskustelua muun muassa nationalismista – sekä siitä, mihin suomalaiset uskovat.

LIITY JÄSENEKSI SUOMEN HUMANISTILIITTOON!

Suomen humanistiliitto edustaa sekulaaria eettistä humanismia. Kansainväliselle humanistiliikkeelle ja Suomen humanisteille keskeistä on ihmisen arvo ja vastuu: humanisti uskoo elämään ennen kuolemaa Humanistiliitto pyrkii edistämään esteetöntä maailmankatsomuksellista pohdintaa ja katsomuksellista tasa-arvoa sekä tuo esille uskontokuntiin sitoutumattomien näkökulmia ja humanistista tapakulttuuria.

Suomen humanistiliitto on osa maailmanlaajuista kansainvälistä humanistiliikettä, jota edustaa keskusjärjestö International Humanist and Ethical Union eli IHEAU: www.iheau.org

Humanistiliitolla on paikallisia yhdistyksiä Helsingin, Länsi-Uudenmaan ja Pohjois-Pohjanmaan humanistiyhdistykset. Näistä muun muassa Helsingin ja Länsi-Uudenmaan yhdistykset järjestävät noin kerran kuussa avoimen keskustelutilaisuuden jostain ajankohtaisesta ja humanismin kannalta keskeisistä eettisistä tai yhteiskunnallisista kysymyksistä. Lue lisätietoa paikallisyhdistyksen toiminnasta ja liitosta verkkosivuilta: www.humanistiliitto.fi

Liiton jäsenyys on avoin kaikille humanismista kiinnostuneille. Jäsenmaksu on tällä hetkellä 25 euroa/vuosi. Jäsenenä saat Humanisti-lehden vuosikerran. Jäsenyyttä voit hakea lähettämällä postia osoitteeseen: Suomen humanistiliitto, PL 793, 00101 Helsinki tai sähköpostin osoitteeseen: info@humanistiliitto.fi

Kirjoita postikorttiin, kirjeeseen tai sähköpostiin: "Haen Suomen humanistiliitto ry:n jäsenyyttä" sekä seuraavat tiedot: nimi, titteli ja/tai ammatti (vapaaehtoinen), katu- ja postiosoite, sähköposti, puhelinnumero sekä paikallisyhdistys, jonka toiminnasta olet kiinnostunut (vapaaehtoinen).

humanistiliitto.fi

PL 793, 00101 Helsinki

info@humanistiliitto

Suomen humanistiliitto on IHEUn (International Humanist and Ethical Union) jäsen. IHEU perustettiin 1952 ja se on alueensa asiantuntijaraportoija UNESCOssa, UNICEF:ssä ja WHOssa sekä Euroopan neuvostossa ja Europarlamentissa.

SUOMEN HUMANISTILIITO RY - HALLITUS 2014-2016

Puheenjohtaja

Irma Peiponen, +358 (0)40 55 33 867,
irma.peiponen@arabianranta.com

Varapuheenjohtajat

Eino Huotari
eino.huotari@kolumbus.fi
Tiina Vilponen
tiina.vilponen@gmail.com

Hallituksen jäsenet

Robert Brotherus
robert@iki.fi
Eeva Karttunen
eeva.hanno@karttunen.org
Jari Papunen
jari.papunen@eduouka.fi
Gun Winter
+358 (9) 555 245

